

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus – neuvoston asetus eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon (ERIC) sovellettavasta yhteisön oikeudellisesta kehyksestä annetun asetuksen (EY) N:o 723/2009 muuttamisesta"

COM(2012) 682 final – 2012/0321 (NLE)

(2013/C 161/10)

Esittelijä: **Cveto STANTIČ**

Neuvosto päätti 19. joulukuuta 2012 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 187 ja 188 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus – neuvoston asetus eurooppalaiseen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon (ERIC) sovellettavasta yhteisön oikeudellisesta kehyksestä annetun asetuksen (EY) N:o 723/2009 muuttamisesta

COM(2012) 682 final – 2012/0321 (NLE).

Asian valmistelusta vastannut "yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus" -erityisjaosto antoi lausuntonsa 7. maaliskuuta 2013.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 20.–21. maaliskuuta 2013 pitämässään 488. täysistunnossa (maaliskuun 20. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 78 ääntä puolesta ja 1 vastaan 3:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK kannattaa asetuksen 9 artiklaan ehdotettua muutosta, jolla poistetaan jäsenvaltioiden ja assosioituneiden maiden välinen eriarvoinen kohtelu ja tuetaan assosioituneiden maiden aktiivisempaa osallistumista tulevien eurooppalaisten tutkimusinfrastruktuurikonsortioiden (ERIC) perustamiseen ja toimintaan.

1.2 ETSK uskoo, että tasa-arvoiset äänioikeudet eivät heikennä "asetuksen yhteisöluottuvuutta" ja että unioni pystyy valvomaan riittävästi ERICin toiminnan olennaisia osia asetuksen muiden säännösten kautta.

1.3 ETSK on huolissaan siitä, miten hitaasti ERICiä koskevaa oikeudellista välinettä sovelletaan Euroopan tutkimusinfrastruktuurien strategiafoorummin (ESFRI) etenemissuunnitelmaan kuuluvien, eurooppalaista etua palvelevien tutkimusinfrastruktuurihankkeiden perustamiseen ja toimintaan. Komitea kehottaaakin komissiota tukemaan kaikin tavoin potentiaalisia kumppaneita ja helpottamaan näin ERICin sovellettavan oikeudellisen kehyyksen hyödyntämistä.

1.4 ETSK suosittelee myös, että unioni osallistuisi enemmän ERIC-hankkeiden yhteisrahoitukseen tehostamalla rakennerahastojen ja Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteisvaikutusta.

2. Johdanto ja tausta

2.1 Huippuluokan tutkimusinfrastruktuurilla on ratkaiseva rooli osaamisen ja uuden teknologian kehittämisessä nykyistä kilpailukykyisemmän ja osaamiselle rakentuvan eurooppalaisen talouden tueksi.

2.2 Vaikka tutkimusinfrastruktuurin tukeminen ja kehittäminen Euroopassa on ollut unionin jatkuvana tavoitteena kymmenen viime vuoden ajan, infrastruktuurin hajanaisuus ja

alueellistuminen ⁽¹⁾ on ollut koko ajan yksi huippuosaamisen saavuttamisen esteistä.

2.3 ESFRI määrittä vuonna 2006 useita keskeisiä yleiseurooppalaista etua palvelevia tutkimusinfrastruktuurihankkeita, jotka oli määrä toteuttaa vuoteen 2020 mennessä. ⁽²⁾ Yksi suurimmista esteistä, joiden vuoksi EU:n jäsenvaltiot eivät voineet perustaa tällaista yhteistä infrastruktuuria, oli todellisten kumppanuuksien luomiseen soveltuvan oikeudellisen kehyyksen puuttaminen.

2.4 Tästä syystä neuvosto antoi vuonna 2009 ERIC-asetuksen. ⁽³⁾ Tämä erityinen oikeudellinen väline takaa ERICille kaikissa jäsenvaltioissa tunnustetun oikeushenkilöllisyyden. ERIC voi myös saada alv- ja valmisteverovapautuksen, ja se voi soveltaa omia hankintamenettelyjä.

3. ERIC-asetuksen muutosehdotuksen tausta

3.1 Nykyisen asetuksen mukaan ERICillä on oltava jäsenenä vähintään kolme jäsenvaltiota, ja lisäksi siinä voi olla mukana hyväksyttyjä assosioituneita maita ⁽⁴⁾ sekä kolmansia maita ja hallitustenvälisiä erikoisalan järjestöjä. EU:n jäsenvaltioilla yhdessä on aina äänten enemmistö ERICin jäsenten kokouksessa.

⁽¹⁾ Puolet kaikista tutkimusmenoista suunnataan 30 alueelle 254:stä, ja ESFRI:n etenemissuunnitelmaan sisältyvistä hankkeista suurin osa toteutetaan vain 10 jäsenvaltion alueella.

⁽²⁾ ESFRI:n etenemissuunnitelma on ajantasaistettu vuosina 2008 ja 2010. Seuraavan kerran suunnitelma on määrä ajantasaistaa vuonna 2015.

⁽³⁾ Neuvoston asetus (EY) N:o 723/2009 tutkimusinfrastruktuuria koskevaan eurooppalaiseen konsortioon (ERIC) sovellettavasta yhteisön oikeudellisesta kehyksestä.

⁽⁴⁾ Seitsemänten tutkimuksen puiteohjelmaan on tällä hetkellä assosioitunut 14 maata. Ne ovat Norja, Islanti, Liechtenstein (ETA-sopimuksen nojalla), Israel, Färösaaret, Sveitsi (itsenäisen kansainvälisen sopimuksen nojalla), Moldova, Kroatia, Turkki, Bosnia ja Hertsegovina, Montenegro, Albania, Serbia ja entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia (yhteisymmärryspöytäkirjan nojalla).

3.2 Tämän järjestelyn vuoksi assosioituneet maat ovat eriarvoisessa ja alemmassa asemassa äänioikeuksien näkökulmasta, vaikka ne saattaisivat olla valmiita osallistumaan huomattavalla rahoitusosuudella ERICin perustamiseen ja toimintaan. ⁽⁵⁾

3.3 Jotta assosioituneita maita kannustettaisiin osallistumaan aktiivisesti ERICiin, asetuksen 9 artiklaan ehdotetaan muutosta, jonka mukaan konsortion perustamiseen tarvitaan vain yksi jäsenvaltio (vähintään kolmesta jäsenestä). Kaksi muuta jäsentä voivat olla assosioituneita maita. Assosioituneet maat saisivat tällöin myös vastaavat äänioikeudet.

4. Yleisiä ja erityisiä huomioita

4.1 ETSK kannattaa yleisesti ERIC-asetukseen tehtävää muutosta, jos se voi innostaa assosioituneita maita osallistumaan aktiivisesti ERICin perustamiseen ja toimintaan, mutta esittää seuraavia huomioita:

4.1.1 Pääasiallinen peruste sille, että nykyisen asetuksen mukaan vaaditaan vähintään kolme jäsenvaltiota, oli "asetuksen yhteisöluottavuuden" varmistaminen. ⁽⁶⁾ Tästä näkökulmasta muutos kolmesta yhteen vaikuttaa melko jyrkältä.

4.1.2 ETSK muistuttaa, että asetus on annettu ensisijaisesti takaamaan unionin tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurihankkeiden tehokas toteuttaminen. ETSK katsookin, että unionin tulisi pystyä valvomaan eräitä ERICin toimintojen olennaisia osia.

4.1.3 Toisaalta ETSK panee merkille, että nykyisessä asetuksessa on muutamia säännöksiä, jotka voivat paikata EU-osapuolten asemaan 9 artiklaan tehdyn muutoksen seurauksena mahdollisesti aiheutunutta heikennystä. Niitä ovat esimerkiksi seuraavat:

- ERICin perustamisesta kiinnostuneiden tahojen on esitettävä hakemus Euroopan komissiolle.
- ERICiin sovelletaan unionin lainsäädäntöä isäntämaan lain lisäksi.
- ERICin on toimitettava komissiolle vuosikertomuksensa ja kaikki tiedot olosuhteista, jotka uhkaavat vaarantaa sen teh-

ävien suorittamisen tai asetuksen vaatimusten noudattamisen.

- Perussääntöön tehtäville olennaisille muutoksille on saatava komission virallinen hyväksyntä.
- ERICit kuuluvat Euroopan unionin tuomioistuimen tuomiovaltaan.

ETSK haluaa saada täyden varmuuden siitä, että edellä mainitut säännökset ovat riittävä vastapaino 9 artiklaan ehdotetulle muutokselle ja että niiden kautta voidaan valvoa ERICin toimintaa riittävästi.

4.1.4 ETSK on huolissaan siitä, että yksikään assosioitunut maa tai kolmas maa ei ole tähän mennessä liittynyt ERICiin, ja toivoo, että tärkein syy kiinnostuksen puutteeseen on todellakin ollut epäsuotuisa äänioikeustilanne.

4.1.5 ETSK panee tyytyväisenä merkille, että ESFRIn etene-
missuunnitelmaan sisältyvistä 51 infrastruktuurihankkeesta 19:n perustamisessa ja toiminnassa suunnitellaan hyödynnettävän ERICin sovellettavaa oikeudellista kehystä. Samaan aikaan komitea on huolestunut siitä, että vain kaksi ERICiä on perustettu asetuksen tultua voimaan vuonna 2009.

4.1.6 ETSK toivoisi prosessin nopeutuvan. Komitea katsoo, että yksi syy hitaaseen edistymiseen on ERICin perustamisen edellyttämien hallinnollisten ja oikeudellisten menettelyjen monimutkaisuus ja vaativuus. ETSK kehottaakin komissiota toteuttamaan tukitoimenpiteitä ja luomaan välineitä, joilla helpotetaan potentiaalisten kumppaneiden työtä (perussääntömalleja, käytännön ohjeita, erityisiä tukitoimenpiteitä Horisontti 2020 -puiteohjelmaan liittyville ERICeille jne.).

4.1.7 Vaikka se ei suoraan liity asetuksen ehdotettuun muutokseen, ETSK toistaa suosituksensa, että unioni osallistuisi aktiivisemmin ERIC-hankkeiden yhteisrahoitukseen lisäämällä tutkimusinfrastruktuuria varten osoitettavia määrärahoja Horisontti 2020 -puiteohjelmassa ja tehostamalla Horisontti 2020 -puiteohjelman ja rakennerahastojen yhteisvaikutusta.

Bryssel 20. maaliskuuta 2013

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ Norja on kiinnostunut isännöimään kolmea ESFRIn etenemissuunnitelmaan sisältyvien tärkeiden hankkeiden (CESSDA, SIOS, ECCSEL) ERICiä sillä edellytyksellä, että se saa paremmat äänioikeudet.

⁽⁶⁾ Ks. johdanto-osan 14 kappale, EUVL L 206, 8.8.2009, s. 1.